

Türk dünyasının 2 xilaskar lideri

Geosiyasi həssaslıq

Yaxın Şərq və Cənubi Qafqazda geosiyasi həssaslığın yüksəldiyindən siyasi liderlər açıq danışirlar. Bu mövzuda mövqə, demək olar ki, eynidir: hər iki regionda təhlükəsizliyin təmini ilə bağlı ciddi narahatlıqlar meydana gəlmiş, risklər artmışdır.

Daha geniş miqyasda – dünyada oxşar dinamika hiss olunur. Hazırda hüquqla hüquqsuzluğun sərhədinin haradan keçdiyinin kriteriyası itmişdir. İstənilən ölkədə gözlənilməz hadisələr baş verə bilər.

Ayrıca, son zamanlar Yaxın Şərq və Cənubi Qafqazda baş verən siyasi və geosiyasi proseslər arasında daxili bir bağlantı axtarışı da özünü göstərir. Əslində, real olaraq bu iki regionun bir-birinə təsiri az deyildir. Geosiyasi və təhlükəsizlik şərtləri isə elə dəyişir ki, onların ümumi geosiyasi mənzərəsi arasında oxşarlıq tapmaq adı hal kimi qəbul edilir.

Burada ən həssas geosiyasi məqam qlobal miqyasda artan qeyri-müəyyənliklə regional sülh və sabitliyin təmini arasında yaranmış ziddiyyət önə çıxır. O cümlədən, İsrail – Fələstin münaqişəsinin yaratdığı müxtəlif təbii təhdid və risklərin təsir dairəsi genişlənir. İndi regional miqyasda müharibə ehtimalından daha çox sayda ekspert bəhs edir. Ona görə də bizim coğrafiyada kəskin qarşıdurmalar və onun fonunda sui-qəsdlər yeni səviyyədə problemlər yaradır.

Bu şəraitdə normal olaraq Yaxın Şərq və Cənubi Qafqazda sülh və sabitliyi təmin etməyin perspektivi üzərində düşünmək lazımdır.

Sülh və sabitliyin təminatçıları

Tarixi təcrübə göstərir ki, kəskinləşmiş geosiyasi situasiyada çox şey liderlərin qəbul etdikləri qərarlardan asılı olur. Yaxın Şərq və Cənubi Qafqazda regional sülh və sabitliyin təminatı kontekstində iki türk lider – Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdöğənün fəaliyyəti diqqəti daha çox çəkir.

Müxtəlif qaynaqlı dezinformasiyalar və təxribatçı məlumatların əksəriyyətinin məhz həmin iki türk liderə qarşı yönəlməsi təsadüfi deyildir. Bir tərəfdən, ayrılıqda müxtəlif kontekstlərdə onların fəaliyyətini təhrif edən informasiyalar verir, digər tərəfdən, Azərbaycanla Türkiyənin strateji mütəfiqliyinə uyğun olmayan məlumatları manipulyativ formada yayırlar.

Təəssüf ki, bu istiqamətdəki proseslərdə Azərbaycan və Türkiyənin bəzi KİV orqanlarının da iştirak etdiyini görürük. Xüsusilə İranın mərhum Prezidenti Rəisinin və “Həmas”ın siyasi qanadının lideri İ.Həniyənin öldürülməsindən sonra vurğulanan istiqamətlərdə müəyyən dairələrin informasiya təxribatçı fəallıqlarını hiss edirik.

rik. Gah R.T.Ərdöğənün söylədiklərinə dar məntiqi çərçivədən və kontekstdən kənar izah verməyə çalışırlar, gah da İlham Əliyevin regional sülh təşəbbüsləri qarşısında əngəl yaratmağa cəhd göstərirlər. Bu iki xətt mahiyyətcə bir məqsəddə birləşir: Azərbaycan və Türkiyənin indiki regional missiyasına kölgə salmaq! Bu o deməkdir ki, artıq müəyyən dairələr daxilən R.T.Ərdöğən və İlham Əliyevin regional təhlükəsizliyin təminatçı liderləri olduqlarını etiraf edirlər! Onların radikal və təxribatçı reaksiyası isə hüquqi müstəvidə bu prosesin qarşısını almaq imkanlarından məhrum olmalarıdır! Əlac yalnız qanunsuz və hüquqa zidd informasiya təxribatlarına qalmışdır! Bu tarixi gerçəklik və günün reallığıdır!

İlham Əliyev – Cənubi Qafqazın xilaskarı

II Şuşa Qlobal Media Forumunda Azərbaycan Prezidentinə xarici KİV nümayəndələrinin ünvanladığı sualların böyük əksəriyyəti regional və qlobal sabitliyin, əməkdaşlığın və təhlükəsizliyin təminatı ilə bağlı idi. Yəni, jurnalistlər İlham Əliyevi yalnız regionun bir müstəqil dövlətinin başçısı kimi deyil, regional və qlobal miqyasda ciddi rol oynayan siyasi lider kimi qəbul edirlər. Ona görə də verilən suallarda ancaq yerli geosiyasi mənzərənin təhlili deyil, eyni zamanda, yaranmış ziddiyyətlərdən çıxış yollarını göstərən bilən uğurlu və etibarlı liderə müraciət vurğusu özünü göstərirdi.

Müasir tarixi mərhələdə belə münasibət heç bir halda əsassız yaranmır. Onun əsas səbəbi İlham Əliyevin çoxillik siyasi fəaliyyətində regional və qlobal geosiyasi

mühitə təsir edən lider imici qazanmasıdır. Sözü həqiqi mənasında, insanlar İlham Əliyevi tarixi ədalət və beynəlxalq hüquq təmin edən siyasətçi kimi qəbul edirlər!

Bunu sübut edən iki faktı göstərək. II Şuşa Qlobal Media Forumunda İlham Əliyevə Cənubi Qafqazda əməkdaşlıq və təhlükəsizliklə bağlı sual ünvanladılar. Azərbaycan Prezidenti diplomatik dəqiqliklə ifadə etdi ki, bu məsələ yalnız hər üç region dövlətinin siyasətinin xarakterindən asılıdır. Yəni Azərbaycan stabil olaraq II Qarabağ savaşından sonra yaranmış geosiyasi sabitliyi və əməkdaşlıq ab-havasını saxlamaqda davam edəcək. Eyni zamanda, Gürcüstan və Ermənistanın xarici siyasətinin məzmunundan çox şey asılı olacaq. Deməli, Azərbaycan regional geosiyasi sabitliyin təminatçısı kimi qonşularının qərarlarını da gözləyəcək və ona uyğun addımlar atacaq.

Bunun fonunda rəsmi Bakı həssaslıqla Ermənistan tərəfdən olan təxribatları izləyir və ciddi xəbərdarlıq edir: regionun sabitlikdən və dayanıqlıqdan çıxarılmasına imkan verməyəcək!

İkinci fakt yenə də Şuşa Forumunda İlham Əliyevə müstəmləkəyə qarşı dünya miqyasında mübarizəsi ilə bağlı verilən sualla əlaqəlidir. Belə ki, müstəmləkə altında olan ölkələr Azərbaycan Prezidentinə ümidlə baxdıqlarını açıq ifadə edirlər. Xüsusilə, Qoşulmama Hərəkatı daxilində bəzi dövlətlər rəsmi Bakının dəstəyini həlledici adlandıırırlar. Yəni onlar azadlıq və təhlükəsizliklərinin təmin olunmasında Azərbaycan liderinin rolunu həlledici görürlər.

Eyni münasibəti biz Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv olan dövlətlərin siyasi liderlərinin və cəmiyyətin münasi-

bətində görürük. Məsələn, Mərkəzi Asiyadakı bütün türk dövlətləri İlham Əliyevin lider kimi sülh, əməkdaşlıq və təhlükəsizlikdə ciddi rol oynadığını Qarabağ Bəyannaməsində açıq mətnlə vurğulamışlar. Ayrıca, TDT-də müşahidəçi kimi, Macarıstan İlham Əliyevin Türk Dünyasındakı sülhün təminatçısı rolunu dəfələrlə ifadə etmişdir. Son Şuşa zirvəsindən sonra Şimali Kipr Türk Respublikasının Prezidenti Ə.Tatarın və Türkiyə Prezidenti R.T.Ərdöğənün İlham Əliyevin TDT-dəki aparıcı rolunu yüksək qiymətləndirmələrini unutmamalıyıq.

Nəhayət, Belarus Prezidenti A.Lukaşenkonun Qarabağa səfəri zamanı gördüklərindən rıqqətə gələrək, səmimiyyət və ciddiyyətlə İlham Əliyevə “artıq buraların sahibi Sizsiniz!” deməsi, adi hadisə deyildir. Bu o deməkdir ki, Belarus (və deməli, Rusiya) İlham Əliyevə regional təhlükəsizliyin əsas təminatçısı kimi baxır!

Ərdöğən – Yaxın Şərqin xilaskarı

Ümumiyyətlə, Türkiyə Prezidentini müasir dünya siyasətinin fenomenlərindən biri kimi qəbul edirlər. Cəsarətli, ağıllı, ölçülü-biçili və milli maraqlara uyğun addımları ilə çoxlarını ram etmişdir. R.T.Ərdöğənün II Qarabağ savaşında artıq məşhur olan “babamın da oğlu olsa, güzəştə getmə” kəlamını heç vaxt unutmaq! Türkiyə Qarabağda Azərbaycan siyasi və mədəni dəstəyini əsirgəmədi. Bu barədə Azərbaycan Prezidenti bütün səmimiyyəti və diplomatik etiketi ilə dəfələrlə fikir bildirmişdir.

R.T.Ərdöğən da BMT tribunasından “Can Azərbaycanın Qarabağda fəaliyyətini

tam dəstəkləyirik! Qəhrəman Azərbaycan Ordusu doğma torpaqlarını işğaldan azad etmişdir! Türkiyə olaraq hər zaman Azərbaycanın yanında olacağıq!” – deyər bəyan etmişdir. Türkiyə Prezidenti dəfələrlə Azərbaycanı Qarabağda əldə etdiyi Qələbəyə görə təbrik etmişdir və hər dəfə xüsusi vurğulamışdır – “Qardaş Azərbaycan dövləti”, “qəhrəman Azərbaycan Ordusu” torpaqlarını işğaldan azad etmişdir!

Onu deyək ki, Azərbaycan tərəfi də qardaş dövlətin siyasi-mədəni dəstəyi qarşısında borclu qalmamışdır. Türkiyədə meşə yangınları və zəlzələnin nəticələri ilə mübarizədə qardaş köməyinə yetişmişdir. Türkiyə rəsmiləri dəfələrlə azərbaycanlıların qəhrəmanlıqlarından bəhs etmişlər.

Deməli, Cənubi Qafqazda regional lider olan Azərbaycanın yanında daim Türkiyə vardır. Burada Azərbaycanın sabitliyi təmin edən, təhlükəsizlik sistemi quran Azərbaycana Türkiyə siyasi və mədəni dəstəyini davam etdirir. Həmin prosesdə iki türk lider – İlham Əliyev və R.T.Ərdöğənün arasında kimsə girə bilməz!

İndi R.T.Ərdöğənün Yaxın Şərqə bağlı deyir: “Türkiyə regionunda sülh və sabitliyin qalmasıdır” və “Biz regionu qan gölünə çevirmək istəyənlərə öz planlarını həyata keçirməyə imkan verməyəcəyik!” Deməli, yeni səviyyədə mübarizənin şahidi ola bilərik. Eyni zamanda, Türkiyənin dostları üçün etimad mənbəyi olmaqda davam edəcəyini R.T.Ərdöğən bəyan etmişdir.

Şübhə yoxdur ki, hər iki regionda iki qardaş dövlət və iki qardaş lider koordinasiyalı hərəkət edəcəklər! Azərbaycan da siyasi-mədəni dəstəyini Türkiyədən əsirgəməz. Faktiki olaraq, geniş bir məkanda risk və təhlükələrə qarşı iki türk lider – İlham Əliyev və R.T.Ərdöğən qoşa dayanmışlar. Kim nə deyirsə desin, hansı təxribatlara əl atırlarsa atırlar, bu qardaşlığı və birliyi poza bilməyəcəklər. Azərbaycan Prezidenti, əslində, bu cür gedişatın ola biləcəyini proqnozlaşdırmışdı. İlham Əliyev demişdi: Azərbaycan çox geosiyasi daşları yerindən oynatmışdır. Ona görə də müxtəlif istiqamətlərdən üstümüzə gələcəklər. Biz bu gedişata hazır olmalıyıq!

İndi görürük ki, Azərbaycan Prezidenti çox uzaqgörən liderdir. Azərbaycan Cənubi Qafqazın, Türkiyə isə Yaxın Şərqin sülh və sabitlik qalalarıdır! Hazırda geniş bir geosiyasi məkanda çox sayda ölkənin və xalqların taleyi iki türk liderin fəaliyyətindən asılıdır. Onlardan başqa heç bir dövlətin başçılarının xilaskar və sülhsevər imici yoxdur. ABŞ liderləri ilə bağlı deyilənləri hamı bilir. Avropa liderləri içerisində xilaskar lider kimi qəbul ediləni də yoxdur.

Tarix iki möhtəşəm türk liderin fəaliyyətində yeniləşir, yeni ruh və nəfəs alır!

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki,
fəlsəfə elmləri doktoru